

ALEKSANDR SOLJENİTSİN

İvan Denisoviç'in Bir Günü

Один день Ивана Денисовича

ÇEVİREN *Mehmet Özgül*

i l e t i ŝ i m

Her sabah olduğu gibi, saat beşte ana barakanın yanındaki demir putrele vurularak kalk işareti verildi. İki parmak buz tutmuş pencerelerden zayıflayarak geçen çınlama sesi bir iki kere üsteledikten sonra durdu. Hava o kadar soğuktu ki, nöbetçi daha fazla vurmaktan vazgeçmişti.

Çınlama kesildi, ama dışarısı İvan Denisoviç Şuhov'un ayakyoluna gitmek için kalktığı zamanki kadar karanlıktı. Pencerelere üç fenerin sarı ışığı düşüyordu; biri kampın içinden, ikisi de çevresinden... Barakanın kapısını açmak için nedense kimse gelmiyordu. Aptes varilini sopalara takıp götüren temizlik görevlileri bile görünürlerde yoktu.

Şuhov kalk işaretinden sonra uyumaz, hemen kalkardı. İşbaşı yapılanaya kadar geçecek zaman devletin olmadığı için herkes istediği gibi kullanırdı. Kamp yaşantısına uyanlar bunu değerlendirmesini bilirlerdi. Kimisi bir arkadaşının elliği* için eski astarlardan kılıf diker, kimisi de kesesi kabarık hükümlüler ranzadan inerken yere çıplak ayakla basmasın-

(*) Başparmak ayrı, öteki dört parmak bir sokulan, böylece eli daha iyi ısıtan eldiven – ç.n.

lar diye kuru keçe çizmelerini* ayaklarına kadar götürürdü. Ambarlarda ücret karşılığı yerleri temizleyen, şunu bunu taşıyan hükümlüler bile vardı. Yemekhaneye gidip yemek çanaklarını bulaşık yıkama yerine götürenlereyse fazladan yemek verirdi. Ama burada iş almak kolay değildi; müşterisi boldu. En kötüsü de, çanaklardan yemek artıklarını yalamamak için insanın sinirlerinin demirden olması gerekiyordu. Ama Şuhov, ilk iş kolbaşısı** olan Kuzyomin'in söylediklerini hiç hatırlırdan çıkarmıyordu. 1943 yılında doğrudan doğruya cepheden getirilen, yarım kalan askerlik hizmetiy-le birlikte on iki yıla hüküm giyen eski bir kamp kurduydu Kuzyomin. Ormanda çalışırken ateş yakıp ısındıkları sırada:

“Burada orman yasaları hüküm sürer, çocuklar,” demişti. “Ama gene de yaşıyor insan. Kampta yok olup gidenler kimlerdir, bilir misiniz? Çanak yalayanlar, kamp revirine bel bağlayanlar, bir de arkadaşlarını gammazlayanlar...”

Gammazlar konusunda söyledikleri yersizdi kuşkusuz. Böyleleri başkalarının canı pahasına da olsa sapasağlam kalıyorlardı.

Her gün kalk işaretiyle ayağa dikilen Şuhov bugün yerinden kıpırdamadı. Daha bir gün öncesinden bir kırıklığı vardı. Bütün vücudu ağrıyor, bir üşümedir gidiyordu. Gece sabaha kadar yatağında buz kesmişti. Uyku arasında kimi zaman iyice hastalandığını düşünmüş, kimi zaman da hastalığının geçtiğini hissetmişti. Sabah olsun istemiyordu bir türlü.

Ama sabah olmuştu işte!

Ne ısınılacak bir yerdi ya şu baraka! Pencereler bir parmak buz tutmuş, duvarla tavanın birleştiği köşeler örümcek ağı gibi bembeyaz kırıyla kaplanmıştı.

Kalkamıyordu. Tepesine battaniyesini, kaputunu çekmiş, iki ayağını birden ceketinin bir koluna sokarak üst ranza-

(*) Karda ayakları sıcak tutan, hafif, uzun konçlu, keçeden yapılmış çizme – ç.n.

(**) İş kolunun, yani çalışma grubunun başkanı – ç.n.

da dertop yatıyordu. Bir şey görmüyordu ama işittiği seslerden barakada ve kendi iş kolunun köşesinde olup bitenleri anlıyordu. İşte, temizlikle görevli hükümlüler ağır adımlarla yürüyerek kocaman aptes varilini koridordan çıkarıyorlardı! Bu, sakatların yapacağı hafif bir işti ama sağa sola sıçratmadan götürmek de kolay değildi. İşte 75'inci iş kolunun keçe çizmelerini kurutma odasından getirip döşemeye attılar! (Bugün çizmelerimizi kurutma sırası bizdeydi.) İşte, bizimkiler de toplanmaya başladılar. Kolbaşı Tiyurin ile yardımcısı Pavlo konuşmadan keçelerini ayaklarına geçiriyorlardı. Bu işi yaptıkları ranzalarının gıcırdamasından belliydi. Pavlo tayın almaya, Tiyurin ise İDŞ'ye (İş Dağıtım Şubesi) gidecekti.

Ama bu gidiş İDŞ'ye her gün yapılan ziyaretlerden başkaydı. Şuhov birden kaderinin çizileceği anın gelip çattığını anladı. Kendisinin de bulunduğu 104 numaralı iş kolunu iş ocakları yapımından çekerek "Sosyalist Yaşam Sitesi" adı verilen bir projeye göndereceklerdi. "Sosyalist Yaşam Sitesi" denilen yer şimdilik kar yığınları altında bir tarlaydı. Önce burada çukurlar açıp direk dikmek, sonra kendi çevrelerine dikenli tel çekmek gerekiyordu. En sonra da site kurulacaktı.

Kısacası bir ay süreyle ayazda kavrulacaklardı, sığınacakları tek çatı altı yoktu. Ateş yakmaya gelince, odunu nerden bulacaklardı ki? Tek kurtuluş yolu durmadan çalışmaktı.

Kolbaşının ağzını bıçak açmıyordu. Bu işi eline çabuk olmayan başka bir iş koluna yüklemek için baştakileri ayarlamaya gidiyordu şimdi. Elbette yanlarına eli boş varılamazdı. İş dağıtım müdürüne yarım kilo mu olur, yoksa bir kilo mu, domuz yağı alıp götürecekti.

Bir denemeden zarar gelmezdi, neden kamp revirine çıkıp bir günlüğüne de olsa işlen kaytarmıyordu? Her yeri sızıyordu Şuhov'un. (...)